

İletişim ve Konuşma Adabı

Düşünmek ve konuşmak, insanı diğer canlılardan ayıran en mühim vasıftır. Aralarındaki alâka sebebiyle konuşma, sahibinin aklı seviyesini ve fikir yapısını gösteren pürüzsüz bir ayna gibidir. Dolayısıyla insanı insan yapan kullandığı dil ve üsluptur. İslâm, mü'minlerin söz disiplinine sahip olmalarını istemiş ve bu sahada pek çok esaslar koymuştur

Konuşmak, insanlar arasındaki iletişimi, muhabbeti ve anlaşılabilirliği sağlayan büyük bir ilâhî lütuftur. Yani insanlar duygu ve düşüncelerini, arzu ve taleplerini çoğu kez konuşarak ifâde ederler. Bir kimsenin kullandığı dil ve üslûb, onu hayatta başarılı kılabilirdiği gibi hüsrâna da uğratabilir. Hatta kişinin dilini muhafaza etmesi, cenneti elde etme vesileleri arasında zikredilmiştir.

Hadis

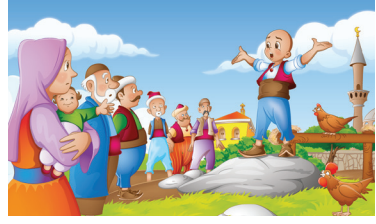
“Kim bana iki çenesi arasındaki (dili) ile iffet ve nâmusunu koruma sözü verirse, ben de ona cennet sözü veririm.” (Buhârî)

“Resûlullâh'ın konuşması her dinleyeninin rahatlıkla anlayabileceği şekilde açıktı.” (Ebû Dâvûd)

Peygamberimiz Hz. Muhammed, konuşma âdâbıyla alâkalı bir kısım kâideler koymuştur ki bunları şöyle sıralayabiliriz:

- ✓ Açık ve anlaşılabilir bir şekilde muhâtabın seviyesine göre konuşulmalı, gerektiğinde önemli görülen ifâdeler tekrar edilmelidir.

- ✓ Bilgiçlik taslamak ve kendini başkalarına üstün gösterme niyetiyle yapmacık konuşmalarda bulunmak veya insanların anlayamadıkları kelimelerle onlara hitap etmeyi hoş karşılanmamıştır.

- ✓ Bağırıp çağırmak sûretiyle yüksek sesle konuşulmamalıdır. Kişinin karşısında sağır varmışçasına bağırarak ya da kavga ediyormuş gibi öfkeli bir ses tonuyla konuşması, doğru değildir. Kibar ve nazik bir üslûbun benimsenmesi, her zaman için en isâbetli yoldur.

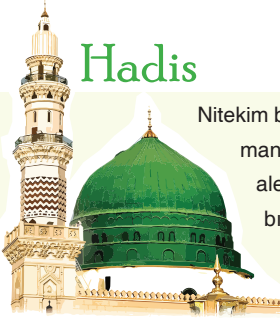
Ayet

“ (Yavrum!) Yürüyüşünde tabii ol ve sesini alçalt. Unutma ki seslerin en çirkinini merkeplerin sesidir.”

(Lokman/19)

- ✓ İki kişinin, yanlarında bulunan üçüncü kişiyi dışlayarak aralarında fısıldaşmaları yasaklanmıştır. Efendimiz (s.a.v) böyle bir tavrın, yalnız kalan kimsenin üzülmesine sebep olabileceğini belirtmektedir. Olgun bir insan başkalarını üzecek ve kalbini incitecek davranışlarda bulunmak istemez.
- ✓ Bir mecliste herhangi bir konu görüşülüyor ise veya cevaplandırılmak üzere bir soru sorulmuşsa, ilk söz hakkı meclisin büyüğüne aittir. Bununla birlikte diğer kişiler de yeri geldiğinde edebe uygun bir şekilde fikirlerini ve görüşlerini ortaya koyabilir.

Hadis

Nitekim bir hâdiseyi anlatmak için, yaşça en küçük olan Abdurrahman bin Sehl ilk önce söze başlayınca, Efendimiz -sallallâhu aleyhi ve sellem-; “Sözü büyüklerine bırak, sözü büyüklerine bırak!” buyurmuş, bunun üzerine olayı büyükler anlatmıştır.

(Buhârî)

- ✓ Az ve öz konuşmalı, lüzumsuz açıklamalardan kaçınmalıdır.
- ✓ İkili ilişkilerde insanı zor duruma sokacak anlamsız ve kırıcı sözlerden kaçınmak gerekmektedir.

Peygamberimizin bu tavsiyelerine uymak konuşma adabına en güzel şekliyle uymak olacaktır.

Günümüzde peygamberimizin bu tavsiyelerine uymak bizler için büyük bir öneme sahiptir. Bunlarla birlikte modern çağımızda sosyal medyada iletişime geçerken de yüz yüze konuşurken uyulması gereken kurallara uymalıyız. Sosyal medya paylaşımlarımızda da ölçülü olmalıyız. Kırıcı ve hoş olmayan paylaşımlardan kaçınmalıyız.

Dikkat

Teknolojinin son derece iyi bir seviyeye geldiği bu dönemde özellikle gençler arasında yaygın olan sosyal medya araçları bilinçli kullanılmamaktadır.

Özete söyleyecek olursak bu kurallar iletişim halindeki insanların iletişim sırasında uymaları gereken kurallardır. İslam'a göre konuşmada nazik davranmak ancak Peygamberimizin bu konudaki uygulamalarına uymakla mümkün olur. Bununla birlikte ailemizde ve okulumuzda konuşma adabına dair öğrendiklerimizi de uygulamak konuşma adabının bir gereğidir. Her yerde olduğu gibi gazete, dergi, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarında da kul hakkına dikkat edilmelidir. Unutulmamalıdır ki bir kimsenin yüzüne söylenen yanlış bir söz için o kimseden özür dilense belki yetebilir ancak televizyondan söylenen yanlış veya çirkin bir söz için belki de milyonlarca insandan özür dilemek gerekir.

Kıssadan Hisse

Tatlı Dil ve Güzel Konuşma

Bir rivayete göre, padişahın biri rüyasında dişlerinin önden arkaya doğru döküldüğünü görür. Rüyadan çok etkilenir ve tabir etmeleri için ülkenin en mahir rüya tabircilerini çağırır sarayına. Rüyayı anlattığı tabircilerden

birisi:

- “Efendim, o kadar uzun yaşayacaksınız ki, bütün oğullarınızın ölümlerini göreceksiniz.

Padişah, oğullarının ölümünden söz eden tabircinin sözlerinden öfkelenir ve muhafızlarına onu zindana atmalarını emreder. Sonra başka bir tabirciye anlatır rüyasını. Bu seferki tabirci,

- “Sultanım” der;
- “Allah size o kadar bereketli ve uzun bir ömür verecek ki, evlatlarınızın hepsinin mutluluklarını göreceksiniz ve hepsinden uzun yaşayacaksınız.”

Sultan bu habere çok sevinir ve tabirciye kese kese altın ihsan eder. Esasında iki tabirci de aynı şeyi söylemişti söylemesine de, biri felaket tellallığı yaparken, diğeri akıl ve kalbin süzgecinden geçirerek söylemişti sözünü.

“Ne söylediğin değil nasıl söylediğin önemlidir.” demiş bilge kişiler. Akılla ölçüp tartarak, kalp süzgecinden geçirerek söylemek gerek sözü ki, kimseyi incitmesin, kimse incinmesin.